

Jak létáme se svázanými křídly?

10. 6. 2020

Každý den k nám do Komunitního centra Motýlek (dále jen Motýlek) přichází desítky lidí. Motýlek provozuje tři služby. Jedná se o sociálně aktivizační službu pro rodiny s dětmi (SAS), nízkoprahové zařízení pro děti a mládež (NZDM) – klub Pacific pro klienty ve věku 6–18 let a ještě centrum denních služeb (CDS) pro klienty se zdravotním znevýhodněním ve věku od 5 do 21 let. Naše práce v Motýlku, ať se jedná o jakoukoli ze tří služeb, vyžaduje komunikaci s klienty, pravidelné setkávání a mnohdy i bezprostřední kontakt.

Vzhledem ke své pracovní pozici v CDS nastíním náhled na situaci z mého úhlu pohledu – tedy z pozice každodenního kontaktu s klienty se zdravotním znevýhodněním (např. tělesným, mentálním i kombinovaným, Downovým syndromem, autismem, DMO). Nabízíme jim aktivity zaměřené na rozvoj jejich soběstačnosti, dovedností a zájmů. Vzhledem k zmíněnému znevýhodnění pro ně bývá naše služba mnohdy jedinou možností, jak mimo školu trávit čas v kolektivu vrstevníků. Klienti chodí na skupinové aktivity, které je baví, a zároveň rozvíjejí jejich dovednosti.

V rámci pohybových aktivit je kladen důraz na koordinaci pohybů, rozvoj motoriky a kondice, ale také na spolupráci s ostatními účastníky a posílení či rozvoj sociálních dovedností. Osvojení přijatelného společenského chování a komunikačních dovedností jsou oblasti, na kterých pracujeme u našich klientů jak v rámci dílčích aktivit průřezově, tak cíleně na Klubu pro rozvoj sociálních dovedností. Na základě individuálního plánování a metodických podkladů jsou volena témata, která adekvátním způsobem, s ohledem na znevýhodnění, klienty informují o tom, co je a není žádoucí. Je zde rovněž prostor pro aktivní zapojení a diskusi, tzn. s klienty pracujeme interaktivně. Poskytujeme jim podporu ve vhodném vyjádření a komunikovaný obsah dle potřeby transformujeme do uchopitelných celků.

Klienti mají dále možnost v rámci Kulturně-sociálního odpoledne s pracovníkem vyrazit na místa běžně dostupná a získat tak nové zážitky. Jedná se například o muzea, kavárny, bowling, lezeckou stěnu, kino a další místa. Daná místa jsou zvolena na základě komunikace s účastníky aktivity. Dle jejich preferencí navštěvujeme ta, která obohacují jejich životy a zároveň zde klienti mají možnost praktické aplikace sociálních dovedností například zakoupení vstupenky, objednání občerstvení či komunikace a interakce s přítomnými osobami. Poskytováním služeb usilujeme o přípravu klientů na funkční život dospělého člověka.

Na dalších aktivitách rozvíjíme u klientů dovednosti praktické, které potřebuje každý člověk k obstarání základních každodenních činností. Klienti získávají dovednosti, díky nimž si zvládnou

připravit pokrm, uklidit domácnost či složit oblečení. Pracovníci na základě funkčních postupů, aplikovaných dlouhodobou praxí, připravují pro klienty program, v rámci něhož účastníci získávají výše zmíněné dovednosti. Ať už se jedná o aktivitu, která je cíleně zaměřena na rozvoj dovedností, tvoření nebo speciální prázdninový provoz, účastníci díky osvojování zmíněných dovedností rozvíjejí také své sebevědomí. V případě, že je to zapotřebí, věnujeme se klientům rovněž v rámci individuálních nácviků, a to z důvodu potřebné větší míry podpory při osvojování zvolené dovednosti.

Nikdo z nás pochopitelně neočekával, že ze dne na den nastane situace, která přinese restriktce související s výše uvedeným provozem. S nařízením Vlády ČR přišlo kromě mnoha nastolených otázek také přerušení poskytování služeb v Motýlku. Na jak dlouho? Na dobu neurčitou. Co bude v mezidobí s klienty? Máme s nimi zcela přerušit kontakt a pak opět navazovat tam, kde jsme přestali? Jak velké budou dopady na psychické zdraví klientů, když najednou přijdou o důležitou jistotu naší služby? Tyto otázky jsme si my, sociální pracovníci, v prvních dnech vládních nařízení kladli. O to více situace tížila naši paní ředitelku a celé vedení organizace. Snažila se odpovídat na naše otázky a zjišťovat informace na všech dostupných místech. Odpovědi, které dostávala, byly z pochopitelných důvodů mnohdy nejasné. Tato situace byla pro všechny nová a nikdo nevěděl, jak se bude vyvíjet. Máme zavřeno na týden, měsíc nebo na půl roku? Co s námi bude dál a co bude s našimi klienty, kteří nás potřebují?

Byli jsme zavřeni doma a nevěděli, jak se bude situace vyvíjet. Jako sociální pracovníci jsme vzhledem ke krizovému vývoji situace byli postaveni také před otázkou, zda nebudeme muset nastoupit v rámci „Rezervního pečovatelského týmu“ do jiného zařízení, které poskytuje pobytové služby. Snažili jsme se přes Skype a telefonické hovory se spolupracovníky vymýšlet funkční scénáře. Studovali jsme dostupné materiály a dohledávali informace. Revidovali jsme individuální plány, hovořili o konkrétních případech. Hlavní otázkou bylo: „Co vlastně můžeme?“ Nakonec jsme začali poskytovat neformální podporu potřebným. Hlavní oporou nám v tomto ohledu byly zejména moderní technologie.

Služby CDS online

Níže se budu věnovat informacím o Skype, jehož prostřednictvím jsme zajistili podporu pro rodiny se zdravotně znevýhodněnými dětmi a mladistvými, které navštěvují naše CDS.

Z informací od rodičů jsme zjistili, že se u klientů začíná projevovat vliv karantény zejména na duševním zdraví. Objevuje se apatie, úzkosti a ztráta motivace k běžným činnostem. Měli jsme v této situaci pochopení a potřebu se k této situaci postavit čelem. Rozhodli jsme se tedy poskytovat neformální podporu, kterou nám aktuálně situace umožňovala.

A tak jsme se sami sebe ptali – jak vše bude fungovat? Budeme potřebovat zapojení rodičů – to jsme věděli hned. Otázkou bylo do jaké míry. Uvědomovali jsme si, že rodiče mnohdy musí i přes nepříznivou situaci pracovat, vzdělávat své děti z domova a obstarávat domácnost. Snažili jsme se

tedy zařadit takové aktivity, které budou pro rodiče zároveň jistým odlehčením, nikoli zátěží. Vybrali jsme tedy vaření a pečení, pohybovou aktivitu a zpívání s prvky muzikoterapie. Nejprve jsme nevěděli, zda bude možné a prakticky realizovatelné vytvořit skupinové hovory tak, abychom si rozuměli a klientům poskytli to, co je opravdu zapotřebí. U nemálo z nich se vyskytují i řečové vady v důsledku zdravotního znevýhodnění, což situaci znesnadňuje.

Zpočátku koordinace skupiny přinášela drobné komplikace, nicméně po několika hovorech se aktivity podařilo sladit, a dovolím si konstatovat, že aktuálně jsou Skype video-hovory hodnotnou náhradou běžné služby. V rámci vaření a pečení připravujeme pro klienty, s dostatečnou časovou rezervou pro nákup surovin, obrázkové recepty tak, aby byli co nevíce schopni pracovat samostatně. Vybíráme takové pokrmy, které lze zařadit místo jednoho denního jídla a reflektujeme přání účastníků. Pohybové aktivity motivují klienty k větší aktivitě i v domácím prostředí, právě zdravý pohyb jim chybí, ač si to možná ani neuvědomují. Jako v Motýlku klademe důraz na koordinaci pohybů, zapamatování pohybových prvků, ale necháváme prostor i pro vzájemné pobavení účastníků a volný pohyb na písničky dle jejich preferencí.

Poslední, ale nikoli zanedbatelnou aktivitou je zpívání pod vedením muzikoterapeuta. Skupina účastníků při něm zažívá pocit sounáležitosti (ač na dálku), může řízeně komunikovat a zvýšit si sebevědomí díky možnosti zazpívat si zvolené známé písničky. Těší nás, že i přes nepříznivou situaci, se kterou se aktuálně svět potýká, jsme našli neformální možnost, jak naše klienty tímto obdobím provázet a cíleně je podpořit.

Ale je možné takto fungovat do budoucna? Dle mého úhlu pohledu jsme za technologické možnosti všichni rádi, ale živý kontakt je nenahraditelný. Možnost opravdové interakce klientů a pracovníků, sociální kontakt účastníků a to, co život během aktivit přináší, nám moderní technologie nejsou schopny poskytnout. Všichni tedy věříme, že si budeme brzy moct rozvázat křídla a vzlétnout zpátky do Motýlku.

Adéla Míčková,
sociální pracovnice Komunitního centra Motýlek